

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА.
Адрес: София, ц. ул. „Св. София“ № 2 тел. 8-29-83 сметка 110-11 БНБ — Софийски градски клон

ПО СЛУЧАЙ 82-ГОДИШНИНАТА ОТ ОСВОБОЖДЕНИЕТО НА БЪЛГАРИЯ

„Никой няма любов по-голяма от тая, да положи душата си за своите приятели“ (Иоан. 15:13).

Били ли сте някога на връх Столетов, издигащ се внушително над селата Шипка и Шейново? Поглеждали ли сте от там България? Стояли ли сте в безмълвна размисъл пред величествения паметник на освобождението, всеки камък от който е тялото на паднал за Родината ни руски офицер, и всяка песъчинка от който скрито носи името на някой безимен руски герой?

Ако не сте били на връх Столетов, изкачете се! Струва си труда да видите оттам нашето красиво отечество и да се поклоните пред безсмъртната памет на великите жертви, платили с живота си свободата на нашата родина.

И когато се изкачите на връх Столетов, пренесете се мислено 80—90 години назад. И погледнете на юг! Прекрасна долина, носеща красивото и известно на целия културен свят име Розова долина, ще ви омае със своята хубост. Но — помислете си, какви дълбоки въздишки са се откъсвали от сърцата на ония мирни българи, които са я обитавали преди освобождението ни! Колко мъка е напирала в гърдите им, когато с безпримерно трудолюбие са я обработвали, но не за да се радват на плодовете на своя труд, а да бъдат ограбвани от поробителатурчин! Колко сълзи са я поливали! Колко невинна кръв я е обагрила!

Погледнете на север! Ще видите градове и села с мирно население, жадуващо за живот и напредък! Но в тях не се чува ни веселие, ни живот. Всичко е замлъкнало под ятагана на потисника.

Погледнете на изток и запад! Същата картина. Навред стонове, навред пожарища, навред грабежи и безправие! „И скръб без надежда“, както казваше Ботев. Колко ли време още би продължавало все така?!

Но от север големият брат—славянин, великият руски народ идва на помощ на малкия поробен и потиснат брат. Големият брат е силен. Но което е още по-важно, той е любвеобилен. Любовта му

го тегли да помогне, да спаси от черната турска робия страдащия малък брат. И той вдига оръжие, за да освободи роба, жертвувайки живота си за него. Той се бие геройски, той умира, за да живее застрашеният от смъртта малък брат!

Кой няма да потръпне пред величието на тази жертвена любов! И кой няма да види в нея възвишеното изпълнение на Христовите слова „Никой няма любов по-голяма от тая, да положи душата си за своите приятели“ (Иоан. 15:13).

Светата православна Българска Църква всякога високо е ценяла тази жертвена любов на братята-руси, освободители на България, и затова от освобождението на нашето отечество до днес непрекъснато е манифестирала признателността си към всички братя руснаци, заради великите жертви, които те са дали за свободата ни. На всяка божествена служба тя неуклонно и на всеослушание молитвено поменава падналите по бойните поля, възпитавайки по тоя начин вярващите християни във високата и благородна добродетел — признателността.

Светата Църква и до днес внушава на чедата си вечна благодарност към великия наш освободител — еднокръвния братски нам руски народ.

На проявената жертвена любов тя отговаря с всепредана и неувяхваща признателност. Нейните молитви са благоухаещите невидими венци, с които тя постоянно обкичва многобройните паметници на освободителите, мълчаливите братски могили на погналите руски витязи и безчислените незнайни гробове, дето се покоят тленните останки на ония, които от голяма любов положили „душата си за своите приятели“ (Иоан. 15:12).

Църквата няма да ги забрави! Тя ще тачи свято паметта им и ще учи на жива и действена благодарност своите чеда към благодетелния по-голям брат. Тя ще ги поменава в молитвите си „до втората тръба“.

Архимандрит Серафим.

Опрощаване

Колко различни и често противоречиви са човешките интереси! И, ако не беше опрощението и взаимните отстъпки, хората щяха да бъдат в постоянна вражда. А следствията на последната са страшни. Враждата прогонва любовта, дава място на злобата. Разпала огъня на отмъщението. Всява омраза. Сдружава се с клеветата. Служи си с лъжа и не подбира думи за да очерни противника; безогледно осъжда. Ненавижда и доброто у другите — черни, петни и всичко върши, за да задоволи своята мъст.

Да се пазим от враждата! И — в името на Христовата любов — да прощаваме на тия, които враждуват против нас.

Как ще ругаем тоя, когото Бог почита! Как ще проклинаме тоя, когото Бог благославя! Как ще мразим тоя, когото Бог обича!

Нека не мислим, че опрощението ще принижавашето достойнство. То е добродетел, и то голяма добродетел, която издига човека и го приближава до Бога.

Ние сме братя помежду си — чеда на един небесен Отец, и затова помежду ни трябва да има оная духовна връзка, която органически трябва да съществува между рождени братя и членове на едно семейство. Първата заповед в Закона е — да възлюбиш Бога от всичкото си сърце и от всичката си душа. И ап. Иоан Богослов казва: „Който каже „любя Бога“, а мразя брата си — лъжец е, защото, който не люби брата си, когото е видял, как може да люби Бога, Когото не е видял?“ И ние имаме от Него тая заповед: „Който люби Бога, да люби и брата си“ (1 Иоан. 4:20—21).

Да прощаваме — това е наш дълг и свидетелство, че имаме любов към Бога и към другите. И опрощението трябва да бъде искрено, сърдечно — от душа, не привидно — само на дума. Трябва да се забрави причината за недоразумението или свадата и да не се и напомня. За Бога е важно вътрешното — душевното разположение; то се поставя и като условие молитвата да бъде чута. Затова Господ Исус Христос казва: „И тъй, ако принасяш дара си на жертвеника, и там си спомниш, че брат ти има нещо против тебе, остави дара си там, пред жертвеника, и иди първом се примири с брата си, и тогава дойди и принеси дара си“ (Мат. 5:23—24).

Всеки съзнава ценността на тая добродетел, но, колко лукаво е човешкото сърце! Човекът иска да му се прости, а сам трудно прощава. А е заповядано да обичаме не само ближния си, а и враговете. „Невъзможно е иначе да се спасим — казва св. Макарий Египетски — освен чрез ближния, защото е заповядано — простете и ще ви се прости“. — Господ казва: „Ако простите на човешките прегрешенията им, и вашият Небесен Отец ще прости вам прегрешенията ви“ (Мат. 6:24).

В Господнята молитва „Отче наш“ се казва: „... и прости нам дълговете ни, както и ние прощаваме на дължниците си...“. Мярка за нашето опрощение е опрощението, което ние ще покажем към другите. Думите на Христа са ясни: ако простите, ще ви се прости.

Ще каже някой — как да простя и да обичам този, който ме мрази и враждува против мене?

Враждата цели победа. Но по-голяма победа носи опрощението. Затуй, да не враждуваме! Ако пък искаме да враждуваме — да враждуваме не против човека, а против злото в него. Против злото пък се враждува не като отвърщаме на злото със зло. Да не забравяме, че и оня, който ни мрази, е наш брат, създание на Бога; носи Божий образ. Изкупен е от греха с цената на Христовата кръв и е призван за вечно спасение. Защо тогава ще го осъждаме, кълнем и злословим? Да не мислим какво той прави за нас, а какво ние трябва да правим за него и какво ни заповядва Христовият закон.

Никога да не забравяме, че най-голямата победа е да победиш себе си — да победим своето честолюбие, а не врага. Огънят с огън не се гаси. Злото със зло не се побеждава. Гневът с гняв не се изтребва. „Ако обикнете ония, които вас обичат, каква вам награда? Не правят ли същото и митарите?“

Да не забравяме, че любовта е над всичко.

Да не оставаме във вражда помежду си; последната е враг на обществото. Враждуват ли родителите — враждуват и децата. Враждуват ли началниците — враждуват и техните подчинени. И тъй, омразата расте и руши всеки културен напредък.

Всички, даже тия, които са изпълнени със злоба, са снизходителни към болните; съжаляват ги и не ги осъждат, заради нещастieto готови са да им простят. — Това е много добро, но защо да не не проявява снизхождение и когато са в добро здравословно състояние? Нали тогава по-добре ще оценят доброто отношение?

Този, който враждува, вреди на себе си, както и пчелата си причинява смъртна вреда, като отплаща с живота си, кога ужили някого. Защо със жилото на враждата да вредим на душата си и да убиваме в нея всичко благородно?

Ще възрази някой: Тежко ме е оскърбил, как да му простя? — Ти си човек, грешник, не прощаваш, а искаш Бог, Който е вечна правда и непостижимо величие, да бъде снизходителен към теб! Но помисли какво е твоето оскърбление в сравнение с това, което е претърпял Христос? — Тебе още не са те заплювали, не са ти удряни плесници, с тръни не са те увенчавали, за присмех не са те обличали в баграница, на кръст не са те разпъвали. А Христос е претърпял това за мен, за теб и за всички, и на Своите врагове от кръста раздавал любов и опрощение!

Ще отговори някой: Добре, да се помирим, но той е виновен, той трябва да иска прошка. — Вярно е, виновният би трябвало пръв да поиска прошка. Но ако той още не е дошъл до това съзнание — да иска прошка — трябва ли ние да си останем във вражда? Да не забравяме, че много по-голяма проява на християнска любов ще покаже тоя, който пръв подаде ръка за опрощение, независимо дали е виновен или не.

Да изпълняваме дълга си — и ние да искаме прошка. Да туряме точка на миналото. Ако пък

трябва да дирим вина, да я дирим в себе си. Без повод, без причини, никой няма да се озлоби против нас. Да подадем ръката си! Ако ни се откаже, не сме виновни, че ближният ни си остава в злоба. Ап. Павел казва: „Ако е възможно, доколкото зависи от вас, бъдете в мир с всички човеци. Не отмъщавайте за себе си, възлюбени, а дайте място на Божия гняв. Защото, писано е: „Отмъщението е Мое. Аз ще отмъстя — казва Господ“. И тъй, ако врагът ти е гладен, нахрани го; ако е жаден, напои го; защото, вършейки това, ти ще отрупаш жар на главата му. Не се оставяй да те надвие злото, но надвивай злото с добро“. (Рим. 12:18—21).

Да не отлагаме опрощението. Слънчевият залез не бива да ни остави на гняв.

Да прощаваме, защото не знаем какво ще ни сполети в следния ден. Бог ни е обещал Своята милост, но не и утрешния ден.

Да прощаваме и се помиряваме; да не раздухаме огъня между враждуващите! Господ е обещал велика награда, чест и достойнство на миротворците. Те ще се нарекат „синове Божии“ (Мат. 5:9).

Ала да помиряваш враждуващи се иска умение и такт и, най-вече, любов, която и подсказва, как да се постъпва в известен случай.

Един благочестив подвижник се заселил в Скитската пустиня в Египет с разрешение на местния игумен. Отначало живял добре. Но скоро единството се нарушило. При новодошлия почнали да идват много хора, за да слушат словата и назидаанията му. Игуменът като завидял на това, изпратил един млад послушник да каже на подвижника, че той е само гост — трябва да освободи килията и да си иде. Послушникът отишъл, поклонил се на монаха и казал:

— Моят старец ме прати да видя, как сте със здравето?

— Кажи му да се помоли за мен, защото съм малко болен.

Като се завърнал послушникът казал, че гостът си е намерил килия на друго място и скоро ще си отиде. След време игуменът пак пратил послушника да го предупреди, че ако той не напусне, ще бъде изгонен насила. Послушникът отишъл и казал:

— Моят отец, като разбра, че сте болен, пак ме изпрати да Ви навестя.

— Кажете му, че с неговите молитви вече съм здрав, — отвърнал монахът.

Послушникът като се завърнал, предал на стареца, че пустинникът моли да му се позволи да остане още една неделя. Минало неделя, а той не напушал килията. Тогава игуменът се ядосал и станал да иде сам да го изгони. Това като разбрал, послушникът го изпреварил и отишъл преди него при монаха и му казал, че игуменът иде да го казни на обед. Пустинникът, без да подозира нищо лошо, се зарадвал на това внимание, излязъл да посрещне игумена и с усмивка извикал:

— О, любезний брате в Христа, защо си правиш този труд. Аз сам ще дойда при тебе.

Победен от тая сърдечност, игуменът забравил злобата, братски го прегърнал и го завел на трапезата си. И после, като разбрал, как послушникът е предавал думите му, зарадвал се, че се е избавил от падение и казал на младия миротворец:

— Отсега, ти си мой наставник, а аз съм твой ученик, защото чрез твоето умение нашите души се спасиха.

Да помиряваме и ние със същия такт враждуващите наши близки и, за да бъдем щастливи в отношенията си с другите, да помним и се съобразяваме със следните правила:

Да не завиждаме на доброто у другите.

Да не оскърбяваме никого с лошото си настроение.

Да не противоречим.

Да не спорим напразно и да не нарушаваме братския съюз.

Да не причиняваме никому никаква мъка и неприятност.

Да не се сърдим и да не пазим лоши спомени.

Да се радваме на успеха на другите и да проявяваме интерес към добрите им занимания.

Да бъдем отстъпчиви, за да запазим мира с другите.

С благи думи, със съвет, с помощ да облекчаваме трудностите на другите.

Да се грижим за тяхното добруване и да им бъдем предани, за да спечелим доверието им.

Към по-големите и по-авторитетни лица да проявяваме послушание; да се подчиняваме на съветите и внушенията им.

Да имаме почитание към родители, учители и ръководители.

Архимандрит Иларион.

Осми март — ден на жената

Дни наред по радиото и в печата слушаме и четем за предстоящия празник — Деня на жената. Дни наред по седенки и квартални събрания се говори за него. Какво представлява той? Кога е установен? Какво е съдържанието на празника 8 март като ден на българската жена?

Международният ден на жената — 8 март — има вече половин вековна история. Мисълта за ден на жената възникнала преди петдесет години сред американските жени социалистки. Те се сетили да определят един неделен ден в годината за пропаганда на идеите за равноправие, демокра-

ция, мир и социализъм сред жените. Така на 27 февруари 1909 година във всички градове на САЩ, където социалистическата партия имала организация, бил организиран и проведен „женски ден“, макар и без дълбок идеен смисъл.

През 1910 год., на II конференция на жените социалистки от 17 страни, събрани в Копенхаген, по предложение на Клара Цеткин, било решено да се организира във всяка страна специален ден на жената с главна агитационна цел — извоюване изборителни права за жените. През 1914 год. международният ден на жената бил проведен във всички

страни вече в един и същи ден — на 8 март. Понесете, в годините на Първата световна война, създали своя дълг на майки и гражданки на своите страни, демократичните жени в света си поставили по-широката задача: да се борят против войната. Издигнали лозунга „Война на войната“!

През следващите привидно мирни години, през годините на Втората световна война и до днес демократичните жени в цял свят отчитат на своя празник разностранната си и многоплодна дейност във всички области на живота, в които участват наравно с мъжа. Точно тъй както американската поетеса и журналистка Ева Мерриъм в редица статии иска да бъде и в Америка: „Жените да разширят своя хоризонт в социалната и политическа области за повишаване не само на своя собствен духовен урон и благосъстояние, но и на своето семейство, на своята нация. И когато жените и мъжете тръгнат заедно напред, митът за необходимостта от жени, които да са само домакини, ще остане в миналото“.

Тази мисъл става пределно ясна от проявите на българската жена. По начало българската жена е свързала своята съдба с живота и съдбата на съпруг и деца, на дом и родина — истински демократична жена. Затова поетът я представя като най-юнашка майка в света, която пет столетия в черчембер ходи; като дъщеря, която извезе толкова мъка в гергефа и пясенята на бутонните братя, докле грабна байрака и тя; прославя я като баба Тонка-жена юнак, в чиято къща-ятак свободата замъждука, дето Ботев и Левски почука, а Ангел Кънчев взе изпроводяк.

Но и в по-тесния смисъл на социалистически празник денят на жената у нас се чествува още от първите години на установяването му — първом по градове, а сетне и по села. На конференция в София на 29 юли 1914 г. Тина Киркова осмисля чествването на 8 март с лозунгите: „Пълно избирателно право за жените“, „Защита на женския и детски труд“, „Долу войната“ и др. Редица български жени взеха дейно участие в политическите събития през 1923 и 1942—1944 година. Някои от тях загинаха като революционерки, други като партизанки, трети бяха съдени и лежах по затвори и концлагери.

Девети септември създаде условия, при които идейните стремежи на българските жени за равнопоставеност се осъществиха. Така в промишлеността и строителството се проявиха редица жени, като електроженистката Станка Василева, оксигенистката Денка Тилева, стругарката Стефка Рангелова, героята на социалистическия труд Олга Острова от текстилния комбинат „Марица“ Пловдив, която работи по личния си план за 1980 год. орденоските тъкачки Лиляна Димитрова, Пенка Кръстева, Стефка Василева и др. Днес у нас има 14 жени герои на социалистическия труд. В селското стопанство голям дял от успехите са плод на труда на българската селянка-кооператорка, звеноводка, градинарка, птичарка, доячка, телчарка. На културния фронт, в развитието на съвременната наука,

изкуство и култура на водещи, челни места се редят достойни жени. Днес 23% от специалистите с висше образование са жени, а 38.4% от дейците на изкуството са жени. В научните институти на Българската академия на науките работят над 300 жени. Във висшите учебни заведения дават труда си като професори, доценти, асистенти и преподаватели повече от 420 жени. Днес бившите тъкачки Маруся Тодорова и Олга Найденова са текстилни инженери. От уста на уста се носят сред народа любими имена на народните артистки Марта Попова, Райна Михайлова, Зорка Йорданова, Илка Попова, на заслужилите артистки Ружа Делчева, Олга Кирчева, Надя Тодорова, на талантивите оперни певици Катя Попова, Лиляна Барева, Надя Афеян, на писателки и поетеси Елисавета Багряна, Магда Петканова, Ана Каменова, Дора Габе, на талантиви композитори Живка Клинова, Мара Петрова и Лили Лесичкова, диригенти Радосвета Бояджиева, Лина Терзиева, Росица Баталова и др.

Да, българската жена и жените във всички страни, независимо от професия, социално положение, политически убеждения и религиозни вярвания, добре разбират поуката на историята, че нищо в света не идва даром, а е извоювано с цената на много усилия и жертви. Особено голям урок им даде Втората световна война, която причини милиони човешки жертви, милиарди материални загуби, море от кръв, купища от кости, милиони разрушени домове. Те разбраха, че не бива да бъдат пасивни наблюдателки и да считат, че политиката е само мъжко дело. Затова се и обединиха в мощна организация — Международна демократична федерация на жените, която в 83 страни наброява над 200 милиона членки-жени. Така обединени в МДФЖ жените се борят за политически права, за право на труд, за по-добър и по-сносен живот, за защита на мира. С това жената стана пълноценен участник, наравно с мъжа, във всички отрасли на живота. Не остана област в живота, в която с чест, достойнство и завиден успех жената да не конкурира на мъжа. Мисия на жената в живота, за която е благословена от Бога и Църквата още в първите страници на Библията: „И рече Господ: не е добро за човека да бъде сам; да му сътворим помощник, нему подобен“ (Бит. 2:18). И наистина жената се оказа по Божието благословение равноценен помощник на мъжа!

Затова поетът Д. И. Полянов възпя съвременната жена:

„Жената днес! — Боркиня и строителка,
а не робинята в мрак и гнет;
Жената нова — майка и будителка
възторжена и горда, вдъхновителка
на всяко дело и стремеж напред!

Жената! — Тя живота пресъздава
чрез своите, дръзновените чеда,
С усмивката си тя ги осветлява
и с тях дели подвизи и слава
във попрището мирно на труда...

Ст. Кръстев

Вдигането на схизмата

(Лични спомени)

В края на 1944 г. Св. Синод на Българската православна църква, след като разгледал въпроса за вдигането на схизмата, възложи на епископ Андрей Велички (тогава управляющ Екзархийското заместничество в Цариград) да направи сондажи във Вселенската патриаршия и проучи мнението ѝ по въпроса.

Скоро в Екзархийското заместничество се получи телеграма, с която новоизбраният Екзарх Стефан съобщаваше, че на 30 януари 1945 г. Техни Високопреосвещения Неврокопският митрополит Борис и Търновският митрополит Софроний ще пристигнат в Цариград. Тази зима за Цариград бе необичайна. От няколко дни бушуваше снежна буря. Въпреки че движението в големия град се беше преустановило, още в деня на пристигането на писмото, което бе изпълнение на точка първа от условията за вдигане на схизмата и признаването на автокефалията на Българската православна църква, в 10 часа сутринта придружих Негово Преосвещенство епископ Андрей до Фенер.

Влязохме в Патриаршията за първи път от 72 години с официална мисия. Бяхме приети в протосингелството от великия протосингел архимандрит Максимос (сега Лаодикийски митрополит) и Главния секретар архимандрит Максимос (сега Сардийски митрополит). Преведох думите на Преосвещения Андрей, че идва от името на Българската православна църква, за да поднесе писмото на Българския Екзарх, с което последният моли да се сложи край на скръбното разделение между двете сестри Църкви. Те приеха писмото с явна радост и ни оказаха сърдечен прием. Разговорите бяха обнадеждаващи, затова, напускайки този вековен църковен център, изповядахме един другиму мнението си, че началото не е лошо.

На 3 февруари с. г., след една страшна буря през нощта, която направи големи поражения, повали най-големия бор в екзархийския парк и парализира цялата съобщителна мрежа в града, пристигнаха очакваните двама делегати. Още същия ден вечерта те приеха в екзархийския дом един близък нам патриаршески сановник, от когото се осведомиха за атмосферата, която царя в Патриаршията след връчването на писмото. Ние вече знаехме, че писмото е предадено на Патриарх Вениамин II, че той го е чел с голяма радост и че вече е наредил да се свика Синодът на извънредно заседание — четвъртък, 1 февруари, но това заседание не се е състояло, поради влошаване здравословното състояние на патриарха (той беше парализиран и немощен старец). На 4 с. м., след божествената литургия, отслужена от епископ Андрей в присъствието на двамата наши митрополити и при стечение на множество българи от цариградската колония, нашите делегати бяха уведомени от същия патриаршески сановник, че архиереите вече са чели писмото поотделно. На седми сутринта, заедно с дякон Кирил Антонов (сега свещеник в САЩ) връчихме писмо в Патриаршията, с което нашите архиереи уведомяваха за своето пристигане и молеха да бъдат приети. На другия ден научихме, че

патриаршеския Св. Синод е имал извънредно заседание, в което се е прочело писмото на Негово Блаженство и това на нашите архиереи и че Негово Светейшество и Св. Синод чакат българската делегация на 9 февруари — петък в 11 часа преди обед.

Цяла една седмица се бе изменила от пристигането на нашите митрополити. През това време те неотлъчно пребъдваха в екзархийския дом — грижливо проучвайки писанията в разните гръцки ежедневници, които, вече осведомени от безбройните тайни пътечки на задкулиския Цариград, вдигаха голям шум по този въпрос.

На 9 февруари тръгнахме от екзархийския дом в Шишли. Първом се отбихме в храма-паметник „Св. Стефан“ на молитва. Излизайки от храма, застанахме молитвено пред гробовете на приснопаметните иерарси — Авксентий Велешки, Паисий Пловдивски и Иларион Макариополски, които работиха и поставиха здравите основи на нашата самостоятелна Църква. Оттам се отправихме за Патриаршията. Делегацията ни бе посрещната на външната врата (там, където някога е бил обесен патриарх Григорий V) от великия архидякон и тримата други патриаршески дякони. При входа ни пое великият протосингел и главният секретар и ни въведеха в протосингелството. Там ни чакаха четирима синодални архиереи. След обичайните целования, делегацията се качи в частния кабинет на Патриарх Вениамин II, който я очакваше седнал, поради парализата. Останалите синодални старци стояха прави около патриарха. Последваха братски целования с думите „Христос посреде нас“ и отговорът: „И ест и будет.“ След това Неврокопският митрополит прочете приветствено слово на гръцки език, в което между другото каза: „Неизразимо е възмущението, което изпитваме в този момент, за който мечтаеха цели поколения от българската иерархия да се явят пред Предстоятеля на Църквата — Майка и да поднесат на нея и на нейния свещеноначалник своята вяра, любов, преданост, защото е била майка на много православни църкви, в това число и на Българската православна църква.“ След като подчерта величието на момента, своето възмущение и болестта на Негово Светейшество като причина, за да бъде кратък, той продължи: „Издаваме желанието да благоволи Майката-Църква да приеме с майчина нежност чрез наше смирение българската иерархия и православния български народ, които идват при нея с обич, почит и вяност към догмите и учението на вярата и да пожелае да възстанови братското общение с Българската църква.“ Митрополит Борис завърши с благопожелания за добрия завършек на подетото дело.

С кратък отговор Негово Светейшество пожела успех в доброто общо дело и обяви комисията от четирима синодални архиереи, които съвместно с българските делегати да уточнят условията за вдигане на схизмата.

Комисията има общо три заседания (на 9, 12 и 19 февруари). На двадесет и втори с. м. Цариград-

ската патриаршия вдигна схизмата, наложена преди 72 години. На 25 февруари се извърши съвместна служба в патриаршеския храм „Св. Георги“. Поради немощта на патриарха, последният бе заместен от Халкидонския митрополит Максимос, който и първенствуваше в службата. Храмът бе препълнен до такава степен, че духовниците не можеха да излязат от олтарните врати. Неокесарийският митрополит Хрисостомос, ректор на Халкинското училище, произнесе слово, в което изтъкна повода на тържеството. От патриаршеския трон митрополит Борис произнесе възторжено слово на български език, което бе преведено на гръцки от великия архидякон Мелетиос.

На 4 март се извърши втората съвместна служба в нашия храм-паметник „Св. Стефан“, на която говориха Халкидонският митрополит Максимос и Търновският митрополит Софроний.

На 12 март Томосът за Автокефалията на Българската църква, даден за изработка на специален художник, бе готов. На 13 март в 11 часа сутринта нашата делегация и официалните български консулски власти бяха събрани в частния кабинет на патриарха. Образува се шествие от певци, които пееха „Аксион ести“, следвани от нисши и висши духовници во главе със самия патриарх, нашата делегация и официалните лица. Всички влязоха в тържествената заседателна зала, художествено изографисана и украсена с надписи, взети от Св. Писание. Негово Светейшество бе облечен в хубави и скъпи одежди. Той сложи начало на специално последование. Архиерите изпяха тропарите: „Благословен еси Христе Боже, наш“, на св. Йоана Богослова, на св. Ефимия Всехвална, на св. Георги, а ние — „Царю небесний“ на славянски език. След това главният секретар архимандрит Максимос прочете на всеослушание Томоса. След прочитането Патриарх Вениамин се прекръсти, це-

луна положеното там св. Евангелие и след като пак се прекръсти, писа до своя подпис в Томоса: „Потвърждаваме“. Същото направиха и дванадесетте архиереи, облечени само в епитрахили и омофори. Тогава Патриарх Вениамин предаде Томоса на митрополит Борис. Последният, като го целуна, даде го на другите двама делегати, за да го целунат и те.

На 15 март Техни Високопреосвещения митрополитите Борис и Софроний заминаха за България, завършили благополучно възложената им мисия.

Оттогава се изминаха цели 15 години, но от съзанието ми не могат да се заличат искрените разговори, задушевните срещи и силно манифестираното тогава приятелство между българското и гръцко духовенство, а по техния пример и приятелството на българите и гърците в Цариград. За жалост, личният контакт между двете Църкви, който даде такива прекрасни плодове, бе за кратко време.

Сега, когато народите са зажаждали за мир и братство, когато цялата наша общественост търси пътища и прави всичко възможно за нормализирането на отношенията между двата едновърни съседни народа, а на патриаршеския ни престол светителствува изтъкнатият борец за мир в целия свят и братско единение между светите Божии църкви Светейшият Кирил, Митрополит Софийски и Патриарх Български, имайки предвид от опит ролята, която могат в това направление да изиграят Църквите в нашите страни, време е да се засилят личните контакти между духовниците от нашата и другите гръцки православни църкви, за да се възобнови и подсили духът на братство между двата народа, тъй щастливо установен преди 15 години в Цариград.

Свещ. Благой Чифлянов

Манастирът св. Николай Мрачешки

Из нашата прекрасна Родина има пръснати множество паметници, които са живи свидетели на нашето минало и които ни говорят за буден и творчески живот на наши родни първенци. В тях е съхранена историята ни. Там, сред тези паметници, ние ще намерим творческия и дълбоко религиозен живот на българина. От тия паметници ние ще се научим за дивни събития, врязали се в страниците на българската история и които ни запознават с изминатия исторически път на духовен възход и на материално благосъстояние, както и на големи сътресения и робски нещастия.

В последно време виждаме един навременен стремеж между нашите археолози, които със сериозност са започнали научни изследвания за възстановяване историята на църкви и манастири, на параклиси и оброчища, като запознават нашата общественост с тези исторически паметници. В брой 34 от 59 г. на „Църковен вестник“ е поместена призивната статия на Г. Клисаров, в която със особена загриженост се подчертава: „Грижете, които се полагат от държавата, респективно от Института за паметниците на културата при Министерство-

то на просветата и културата и Св. Синод на Българската православна църква, не ще бъдат достатъчни, ако от страна на свещенството и гражданството не се прояви културно отношение към нашите църковни паметници и към паметниците изобщо. Това е повеля на всеки български гражданин“.

С настоящата статия ще запознаем читателите на вестника с историята на манастира „Св. Николай Мрачешки“ при с. Пещера, Радомирско. Това е един от древните манастири у нас с богата история, но която до сега напълно не е изследвана. За тази църковна старина е писано съвсем малко, макар че представлява голяма историческа ценност. Но и от малкото сведения и от преданието, които имаме, ни се дава възможност да установим, че тоя манастир е от дълбока древност. Предполага се, че е строен през времето на цар Петър или Самуил в местността Орешковец, където е просъществувал до 1180 година, когато е бил ограбен и разорен напълно. А от 1193 година, през времето на Асен I (1187—1196), е бил възобновен под върха Градището, където и до днес стои. Преданието, което се пази между местното население, говори че

манастирът бил нападат и разорен от разбойници, които, след като ограбили всичко ценно, запалили и изгорили манастирските постройките заедно с църквата. Едни от монасите загинали със жестока смърт, а други с бягство се спасили. Останалите живи монаси след време възобновили манастира, но не вече на старото му място, а избрали долинката под върха на местността Орешковец. Долинката, в която е бил застроен наново манастирът населението нарича „манастирска“, тя е сгушена между върховете Ребрата (южно), Градището (скалите северо-източно от манастира, дето е бил първоначално), Тичако-Благуно (западно).

Цар Иван Александър издал грамота-хрисовул от 1. XII. 1347 година, с която дарил манастира с обширни земи: ниви, ливади, гори и селища, които да бъдат използвани от манастирската управа „за вечни времена“, докато слънце грее.

Ето що четем в началото на Грамотата: „Благочестиво и твърде богоугодно е да имаме топла любов към св. Божествена Църква и да я даряваме богато, та тя да се украсява изрядно, нещо което е угодно и на Вседержителя Бога и за всички нас благоприятно... Заради това, царство ми, който имам топла любов към тази божествена Църква, дръзвам и с усърдие най-изрядно към светия и великославен чудотворец Христов Архиепарх Никола правя това дарение“.

От кратките изследвания на проф. Йор. Иванов, които прави в книгата си „Български старини из Македония“, имаме възможност да установим, че местонахождението на манастира „Св. Никола“, за който е издадена грамотата, е оставало дълго време неизвестно. Едни от изследвачите, ръководени от поменатото в самата грамота „еже ест в мeste нарицаемем Орехов“, са търсили манастира в Оряховско или Горно-Оряховско; други пък, като са имали предвид бележката в края на грамотата (Цар повеле, Драгомир писа в Сергевница) предполагали, че манастирът се намира около с. Сергювец, Търновско. Трети предполагали („Учил. преглед“ — 1902 г. кн. 2, стр. 158—159), че манастирът ще да е някъде в Софийско или Кюстендилско, защото дарените имения се намират в тия покрайнини. Всички селища, поменати в Хрисовула, се намират в Софийско, Радомирско, Кюстендилско и Дупнишко (Ст. Димитровско). Това обстоятелство ни насочва със сигурност къде да търсим манастира „Св. Никола“, който бил, както се казва, не от големите лаври, а от по-малките манастири. Названието на манастира, наречен Мрачешки... в мeste Орехов, ни приближава пряко до онова, което търсим. Покрайнината Мрака (сега Мраката) със своето село Извор, се споменава още в 1330 година по повод Велбужката битка. Покрайнината Мраката и сега е запазила името си и обгръща 30 села около р. Струма, в Радомирска околия. Мрачки села са: Пещера, Роянци, Калотинци, Враня Стена, Жабляно, Белово, Блатечница, Калище, Дебелилак, Каси лак, Извор, Негованци, Кленовник, Житуша, Жедна, Кондофре, Чуковец, Проваленица, Долни Раковец, Горни Раковец, Боборази, Беланица, Върба, Прибой, Пчелинци, Поцърненци, Николаево, Лобощ, Ковачевци, Райноловци. Единственият в Мраката манастир „Св. Никола“ лежи в землището на с. Пещера, което се намира на 3 клм. северно от гара Земен (Белово), а манастирът

отстои на около два километра на северо-изток. Местността Орешковец се състои от ливади, ниви, гори и малко овощни и зеленчукови градини, с чешма, с водата от която се напояват ливадите и градините и служи за напояване и на добитъка от околните села. Някога, говори преданието, цялата тази местност е била манастирска. Сега манастирът има малко имот. От старите манастирски постройките е запазена само старата църква, която е еднокорабна с купол и с две странични конхи; с други думи тя е от типа на средновековните манастирски църкви. Тя е била възобновена и разширена преди 119 години. От зографията на църквата са запазени стари фрески. За манастира „Св. Никола“ намираме ценни сведения в грамотата-хрисовул на цар Иван Александър („Български старини из Македония“, Йордан Иванов, стр. 592), от където научаваме, че и преди Иван Александър други български владетели, „които са държали скиптъра на българското царство“, са правили подаръци и давали Хрисовули на този манастир и че, следователно, последният е съществувал не само по време на Асеновци, но и много по-рано, както това вече видяхме.

Каква е била съдбата му през византийската, както и през турската робия, не е известно. Няма съмнение, а и преданието говори, че и този манастир е имал участта на повечето български манастири: ограбване, опожаряване и разоряване.

Разореният и запустял манастир бил едва към 1840 г. разчистен, поправен и съживен. Първоначално била построена една скромна отшелническа килия. Възобновител на манастира бил странствуваният свещеник Симон, който дошъл тук със сина си от с. Лява река, Трънско. Той предприел с усилие и упорит труд разчистването и до известна степен го посъживил. Но турските власти като научили за възобновения манастир, хванали свещеник Симон и го обесили на едно дърво в двора на манастира, а сина му подложили на страшни мъчения, за да го заставят да се потурчи. Той търпеливо понасял и търсел удобен момент и случай да се отскубне и освободи от тези нечовешки мъки и страдания. Най-после той сполучил да избяга и да се спаси в Рилския манастир. Не минало много време, първенци и духовници от с. Пещера и околните села направили постъпки пред турските власти получили разрешение да разширят и уголемят старата църква. През 1842 година старата малка църква била поразширена — старата църква оставили за олтар, а средната част пристроили. Пръв управител на възобновения манастир станал дядо Лазо Дамянов от с. Пещера. Службите през празничните дни извършвали свещениците от околните близки села. Две години по-късно дошел в манастира поп Теофан от Кратово, който бил възведен в иеромонашески чин и бил назначен за игумен. Подир иеромонах Теофан, управлението на манастира поемали последователно: дядо Лазо, светогорците иеромонах Рафаел, иеромонах Юстин, Раде Вилаетски от с. Върба (служител преди това в Рилския манастир) и монах Прокопий от с. Радибош. Прокопий бил първо манастирски служител, но отпосле постриган от владиката Панарет, викарен епископ на Кюстендилския митрополит Дионисий (1845—51 и 1858—60 г.), Монах Проко-

пий построил двуетажно здание и други помощни постройки. Поминал се през 1879 година.

През време на освободителната война манастирът бил отново опожарен от турците.

След освобождението манастирът се управлявал от свещеници или църковни настоятелства до 1885 година. Тогава, съгласно Екзархийския устав, манастирът минал под надзора и управлението на Епархийския архиерей и в 1897 година за управител бил назначен старият пещерски свещеник Михаил Пешов. Макар и в напреднала възраст, но предприемчив, свещеник Пешов, съборил слабата постройка от 1842 година и изградил нова, по-здрава, като пристроил и разширил църквата, в което състояние се намира и днес. Над главния вход има следния надпис: „Во славу светия единосушния и животворящия Троици, Отца и Сина и Святаго Ду-

ха, поднови\ся храм Св. Николай Чудотворец, повелением митрополита Партения 1898 г. Господи возлюбих дому Твоего... Потруди се настоятел свещ. Михаил Пешов, майстор Начо Манов, Тома и др. с помощта на Пещера, Белово, Жабляно, Ракиловци“.

Свещеник Михаил Пешов се поминал в 1904 година.

От няколко години манастирът се ръководи от сестри монахини, които макар със слабо здраве, но с голяма ревност по Божието дело с усърдието на пчелици и подчертано трудолюбие, обработват и добре поддържат имотите на св. обител и заслужават похвала и поощрение за безграничната им любов и преданост към тая Божия свягиня, ценен църковен исторически паметник.

Свещеник Иван Шивачев.

Кръстоносене

Проповед за Кръстопоклонна неделя.

„Който иска да върви след Мене, нека се отрече от себе си, да вземе кръста си и да Ме последва“ (Мар. 8:34).

Когато екипирани туристи, преминаващи планински маршрут през знойно лято, стигнат до някое сенчесто дърво, кацнало над кристално изворче, те сядат, за да си отдъхнат, да утолят жаждата си и подкрепят силите си и след това освежени се устремяват към близки и далечни върхове.

Св. Православна църква непрестанно сочи на своите чада дивни върхове на духовно съвършенство. Тя е установила и редица духовни маршрути, венец на които е Св. Четиридесетница. Пътуващите с екипа на великопостния подвиг на средата на пътя почват да изчерпват силите си. Но богомъдрите великани на духа — св. Отци тук са посадили живописния кръст, който с разперените си сенчести клони и с благодатно бликащите струи дава прохлада, отмора и освежава духовните им сили не само за достигане хижата на Пасхата Господня, но и за постоянно изкачване до върховете на духовното съвършенство.

Кръстът в предхристиянската ера е бил знак на позор и безчестие. Бил е зловещо средство, на което са умъртвявали разбойниците. Всъщност, за вярващите кръстът е свещен знак на Божия промисъл. Богоносните Св. Отци прозират образа на кръста още в зората на творението и по пътя на Божието домостроителство. Според тях дървото на живота в Едемската градина, жезълът на Мойсея и медната змия, издигнати от него за поклонение, били предобраз на Кръста. Дори нещо повече, самият човек, като венец на творението, носи в своята фигура кръстния знак.

Господ Исус Христос смири, унизи Себе си и като увисна на Голготския Кръст, ороси го и освети с пречистата Си изкупителна кръв. Според св.

Атанасий, св. Иоан Дамаскин, св. Григорий Ниски и Блаженный Августин било е необходимо Спасителят да избере кръстна смърт, защото „с разпрострението Си на кръста ръце да привлече и съедини стария израелски народ с новия Израел“, — езическите народи, както Сам заявява: „Кога Аз бъда издигнат от земята, всички ще привлече към Себе си“ (Иоан. 12:32).

Както четирите края на Кръста се съсредоточават в средата, продължават тези велики църковни учители, така и тук точно с Божията сила се съединяват и държат: ширината, дължината, височината и дълбочината или съответно: човешките дела, Божието дълготърпение, надеждата за спасение и Божията благодат, т. е. всички видими и невиди творчески сили. Св. Амвросий вдъхновено възкликва: „Христос се приковава на дърво, шото човекът, който от сластолюбие бе излъган чрез дървото в рая, сега да бъде спасен чрез дървото, което стана оръдие за негово спасение“.

От тогава до днес Кръстът стана победен знак и знаме на нашата св. Вяра, „красота на св. Църква, крепост на верните, слава на ангелите и язва на демоните“. На него е начертано с незаличими кървави букви всичко, което е необходимо да знаем за Бога и за себе си. „Кръстът е училище, дето Божественият Учител поучава от дървото, на което виси“ (Блаженный Августин).

И, нанстина, от височината на Голготския Кръст, Небесният Учител отправил божествения Си взор през всички векове и видя човеци, които, обхванати от злоба, ще настръхнат един срещу друг и, забравил трънения венец и гвоздейните рани, любвеобилното Му сърце продължава безспирно да

шепти: „Който иска да върви след Мене, нека се отрече от себе си, да вземе кръста си и да Ме последва“ (Мар. 8:34).

Понятна е за всички ни мъдростта: „Умри, за да живееш“, т. е. истинският човек умира за дело-то си, за да израстне това дело, а творецът му да живее в него. И истинският човек на научното, културно и трудово поприще се отрича от себе си, т. е. отрича слабостите си, егоизма си, спокойствието си и всичко, което му пречи, умира за тях, за да израстне величавото дело, на което се е посветил и да живее в него. Затуй великаните на мисълта, въоръжени със себеотречение, умряха в гениалните си дела и оживяха в тях като безсмъртни. Правдиво е ако кажем, че истинският човек е самоотричащо се същество, а самоотречението е негово призвание и двигателен лост на прогреса.

Християнското самоотречение е още по-крайно и трудно. То е пружина на духовното съвършенство. Самоотречението заради Христа изисква да умъртвиш онова, което пречи на съвестта да е будна, на сърцето да е човечно и на мисълта да е смела и неподкупна. Или, както св. ап. Павел подчертава: „Умъртвете земните си членове, сиреч пороците: блудство, нечистота, страст, лоша похот и користолобие...“ (Кол. 3:5).

След като си прегърнал творческото самоотречение, трябва да поемеш и кръста си като символ на труд, страдания и възвишени подвизи. Обикновеният житейски кръст е призвание на човека. Никой не може да се движи по земния си друм без кръст. Този кръст подобно на Христовия е съставен от следните елементи: трудове, подвизи, грижи, страдания, огорчения. Наистина, тежък е кръстът, но той е важно стъпало към съвършенство и за да се носи от вярващия творчески и леко, трябва да се опре на Христовия кръст. Така с лекота се изглаждат грапавините в семейния живот, на духовното, културното и трудово поприще, защото добросъвестно и жертвено се разгръщат духовните сили. И най-после, понеже животът не е покой, а движение и постоянен растеж, който вярващ има присърце самоотречението и, понася достойно кръста си, той изоставя завинаги стария си греховен път и върви по Христовия трънлив път на вяра, добродетелност и жертвеност, за което има хиляди образци в лицето на Божиите угодници, получили приживе най-големите духовни ордени — кръстни страдания, а във вечността — блаженство и безсмъртие.

Шепота на божествения зов да се отречем от себе си, да вземем кръста си и да следваме Христа Спасителя ние долавяме не само от гласа на съ-

вестта, не само от ритмично отекващия звън от църковната камбана, но и от звучния призив на църковната великопостна песен: „душе моя, душе моя, стани, защо спиш?“

Ние, които с греховните си дела се отдалечаваме от Исуса, също носим житейския си кръст, ала го чувствуваме прекомерно тежък, защото продължаваме да се лутаме из дебрите на греха, гдето постоянно ни настигат яростни бури и опасности. Св. Църква, като опитен пътеводител, ни въоръжи с екипа на великопостния подвиг. Чрез него съумяваме да надникнем в себе си и пред огледалото на Словото Божие да открием греховната си грозота. Оправяйки нашата стъпка по пътя на св. Четиридесетница чрез огъня на пламналата вяра разстопяваме греховния си лед и в банята на покаянието го измиваме и почваме да се отричаме от себе си, т. е. от всичко онова, което ни свързва с привлекателния греховен живот, вземаме кръста си, чието „иго ни става благо“ и се устремяваме към хижата на пасхата Господня и към лазурните върхове на съвършенството. Но, ето че вървейки по пътя на св. Четиридесетница силите ни отслабват. Затуй на днешната великопостна трета неделя св. Църква ни изправя на поклонение пред честния животворящ Кръст Господен. От него клокочи неизтощима сила Божия, която подкрепява и обновява пристъпващите. Величието и могъщата сила на св. Кръст, който е „убежище на верните“, ни освежава и ни възвръща силите, за да вървим лично не само добре нагоре, но да погледнем и помогнем и на нашите ближни, които падат или са спънати да вървят поради греховни тежести. Техните греховни крушения раждат и навяват размирие в дом, в служба и навред. А други пък, дълбоко закоравели и потънали в греха, създават лукави кроежи и злонамерения, които вешаят буреносни облаци, заплашващи живота и творческия труд на милиони мирни човешки същества. И когато върховното благо на живота — мира е застрашен, ние и по закона Христов сме длъжни да прибавим към кръста си, който носим, нов елемент, а именно: напрежение и усилие да бъдем добри борци за мир.

Нека вървим смело по пътя на св. спасителна Четиридесетница и озарени от благодатта на Господния кръст, пред когото свеждаме смирено чела, да носим достойно кръста си, за да го почувствуваме като възкресение и живот и укрепление на усилията ни за победа на правдата и мира. Амин.

Прот. Иван Канинчев.

ХУДОЖЕСТВЕН ОТДЕЛ

В размисъл

И. НИКИТИН

Когато сам, погълнат в размишление,
с природата беседвам в тишината,
аз вярвам: има свято Провидение,
мир кротък за сърцето и душата...

И своята горест аз тогаз забравям,
забравям своите нужди и неволя —
и на Небето предано се моля,
и, през сълзи, Го с песен възхвалявам.

Ст. Ваклинов

Песен за мира

Война! — От тая дума смърт поява
тя чужда е на нашите души,
тя хоризонта светъл помрачава,
живота ни прекрасен тя гнети.

Война! — Смъртта беснее, мрак връхлита,
потъват в ужас майки и деца,
в земята, обгорена и разбита,
без време глеят множество сърца.

О, мир желан, дихание на Бога,
бял гълъб във дълбок простор лети,
сияние и радост без тревога,
прекрасният живот със теб цъфти!

О, мир блажен! Бъди благословен,
защото ти ще победиш войната,
за да изгрееш в идващия ден
с със светлата надежда на земята!

Свещ. Витан Кечев

Ферманът

(Откъслечи от неиздаден роман за българските църковно-народни борби)

Султан Абдул Меджид, въпреки богатствата и могъществото си, напусна „тоя лъжовен свят“, „бу ялан дуня“, както обичал да казва. Наследил го брат му, Абдул Азиз. Той препасал свещената сабя на Пророка в джамията Еюб, прикътана в дъното на Златния рог, далеч от земните суети. Плъзгайки се с каква си из Златния рог, новият султан можал да види надписа, издигнат в двора на българската църквица във Фенер, пожелаващ на Азиза „хилядо години живот“. . . И две хиляди биха му пожелали цариградските българи, само и само да се разреши веднаж завинаги църковно-народният въпрос. . .

Народните представители от всички български краища на Балканския полуостров имали причина да се явят при великия везир. В тяхната нанвна, изтерзана душа се промъквала искрица хитрост: при среща с велик везир, извикана от такъв щастлив случай, той ще бъде по-друг от миналия път — не ще ги изгони. . . Отново намерили Къбръзъл паша в широката му служебна одая, отново му се поклонили доземи и уви, отново той ги погледнал със същия строг поглед като преди две седмици.

— Адрес ли ще ми поднасяте? — извикал той, дори без да стане от креслото си. — Поздравления ли? Вие сте непокорни, бунтовници, предатели!

Къбръзъл паша хванал хартията — „адрес“ и я разкъсал на частици. Без да продумат дума, българските народни представители се отпразили с бръз ход към вратата, прегъвайки се от смущение, о дебелия килим.

Тази среща предвещавала какъв ще бъде обликът на управлението при новия султан. Ако Къбръзъл паша си бе разигравал коня при султан Абдул Меджид, който се стареел да бъде поне от малко човечен, как ли е щял да беснува при Абдул Азиза, с когото имали духовна прилика? И наистина, скоро нравът на новия султан се показал във всичката си голота: първата му държавническа постъпка била да въведе нов фес на свое име — „азизие“. Обновяването на държавата започвало не от главата, а от онова, що я покривало.

Скоро обаче омразният Къбръзъл паша бил сменен от Али паша. Народните представители побързали да се явят и му честитят новата длъжност. Пред тях стоял един свит човек, с брада околоръст на лицето, от ухо до ухо, но подрязана на основата си; с мустаци, лежащи на нея; с фес, нахлупен до наполовин ушите, но килнат назад, към темето, със сако „стамболина“, закопчано скъпернически до сетното копче, стягащо гърлената ябълка; с ръце, хванали едната — другата, а двете наедно — почиващи на коленете; малко гърбав, нисичък — неизвишил се нито с косъм от поемането на големия пост. . .

Представителите на българския народ нямали намерение само да поздравят новия велик везир, а и да му връчат изработените от тях осем точки — проект за споразумение с фенерската патриаршия.

— Хощеддиниз, добре дошли, — поздравил Али наша народните представители. — Ние не се срещаме сефте. . . А както е казано: „Ески дост душман олмаз. . .“

Вярно, че „стар приятел враг не става. . .“, макар че и Али паша по едно време бе проявил вражески чувства към българския народ, опитвайки се да го вкара в лоното на католичеството. Сега обаче Али паша поискал да за-

личи лошия спомен и обещал да се занимае с „осемте точки“, като ги изпрати и във Фенер.

— Тази работа стана баят, — обадил се един от пратениците.

Али паша се усмихнал. Това осмелило пратениците:

— А сега ще ви молим и за друго, — дръзнали те. —

Върнете нашите заточени владци. Грехота е от Бога!

— И то ще бъде, и то ще бъде. . . — отговорил уклончиво Али паша и станал. Трябвало да последва сбогуване.

— Ще можем ли да зарадваме народа? Вън ни чакат. . .

Пашата се усмихнал — и това било някакъв отговор.

През един есенен ден от ония, които биват по-хубави и от летните: топъл, свеж, златист, владичите-страдалци пътували към цариградските брегове. Те се връщали, Али паша устоял на думата си.

Цариградските еснафлии — шивачи, кожухари, млекари, градинари. . . бяха събрали сто и петдесет лири за устроиване на тържествено посрещане. Спазрен бил нарочен параход, който да посрещне заточениците посредством морето. Наети били стотина каици. Когато параходът с мъчениците се задал на фона на Принцовите острови, цялата тази флотилия се отправила насреща. Водите на Мраморно море се развълнували от бурно, неудържимо:

„Да живеете! Добре ни дошли!“

Придружаван от наетия параход и многобройните каици, корабът на владичите наближавал брега с игриви стъпки — повеял ветрец. Още по-игриво било в сърцата на хилядите посрещачи.

Но може ли българска радост без сянка? Когато да наближи Каракъйския мост, параходът бил обграден от заптиета:

„Завърналите се да не отседат във Фенер. Могат да отидат на остров Халки! И няма да имат право да свещенодействуват!“

Бяха успели да помрачат радостта на българина. И напрасно се чули викове.

Посрещачите били втрещени: какво е това? Тържество с опело. . . Те завикали с пълен глас, че не са съгласни с несправедливата мярка: или владичите са простени или не! Вече се мръквало, а решение нямало. Най-сетне пристигнал вестител: владичите можели да се настанят в близкото село Ортакъй. Това било приемливо. . .

Само Авксенти Велешки не доживял изцяло да се наравда на завръщането си нито на по-сетнешните радости на българския род: поминнал се, разяден от телесни и душевни мъки. Той бил погребан в двора на българската църквица. Неговият духовен брат и състрадалец Иларион — духовен брат и на другия покоен страдалец Неофит Бозвели Хилендареца, прочел завета на Авксенти: дълбока вяра, че делото, за което е страдал, ще бъде продължено от народа и ще успее!

А Петко Славейков се обърнал към Илариона:

— Дядо Иларионе, сега цял народ гледа само на теб!

Високата Порта изпратила във Фенер два проекта за уреждане на българския църковен въпрос. Казвало се, че повече не може да бъде търпяно това неизяснено положение между българи и гърци и че трябвало да бъде приет един от двата проекта. Според проектите — впрочем те почти се покривали един друг — българският народ щял да има право на свещеници, които да служат на

* На 28 февруари 1870 г. е бил издаден ферманът за учредяване на Българската екзархия.

неговия език; там, дето мнозинството от народа е българско и митрополитите ще бъдат българи; българската Църква ще съставлява отделно независимо тяло със свой Синод... И още...

Радост заляла българите, и в Цариград, и всъде. Веднага били поканени българските владци, които още се намирали в лоното на Фенер, да се явят в Цариград и образуват по-силни и по-широк временен Синод на Българската църква.

Някулденската служба в малката църквица била не само тържествена, но и весела: още несвършила службата, в двора и на улицата се заизвили хора под звуците на гайди и кавали. Песните нямали край; нямали край и виковете: „Да живей!“

Някои по-млади и по-буини вдигали наздравци до късна нощ, та заптиетата е трябвало да ги напътват към домовете им, разменяйки помежду си като парола думите:

„Бу да „даживейлерден дър...“ Кое то е значело: „И този е от даживей-ковците...“

Уви, Фенер не признавал нито единия, нито другия проект. Станало нужда българският Синод да излезе с брошура на български и гръцки с дългото заглавие: „Опровержение на възраженията на Великата църква против издадените от правителството проекти за решението на българския въпрос“.

По случай откриването на Суецкия канал гостували на султан Абдул Азиз френската императрица, красавицата Евгения, австрийският император Франц Йосиф и други лични представители на Европа. Ето защо една спънка за окончателното разрешение на българския въпрос: и султанът, и цялото правителство били заети с височайшите гости. Но парфюмът от дантелите на императрицата се разсеял, разнесъл се и пушекът от пурите на императора, и Високата Порта отново се снишила към земните въпроси. Тя отстранила от Истанбул вечния спъник-камък за разрешаване на българо-гръцкия спор, Митхад паша, заела се здраво... И на 28 февруари 1870 година великият везир Али паша повикал представители на българите и гърците и им връчил ферман за учредяване на Българска Екзархия. Във фермана се изброявали епархиите, които влизали под ведомството на Екзархията. Липсвали много от българските земи, но затова пък член 10 на фермана разрешавал нещата ясно: „Ако православното население на една местност, вън от тези, що се изброиха, изкаже желание единодушно или поне с две трети от това население, да премине под ведомството на Българската Екзархия, след като се установи правилността на това негово искане, то ще бъде удовлетворено“.

Много хиляди българи от всички краища на големия град прилетели към българската църквица като с криле, за да чуят на самото място новината и се уверят в истинността ѝ. Мечтата, която бе лелеяна в милиони сърца, се осъществяваше. В прихлупената църквица Иларион Макариополски, с вдигнати към небето ръце, говорел:

„... След вековни страдания, гонения, заточения, скудности, трудове, безмерни жертви, непоносими мъки...“

успяхме! Около нас витаят духовете на мъчениците Неофит Бозвели, Авксенти Велешки...“

Смесеният съвет се явил при Али паша да му благодари. Пашата, свит в своята стамболина, бавно изрекъл думите:

„Съзнавам, че българският народ не се е задоволил напълно в своите възжелания от издадения ферман, но никоя държава, па била тя и най-цивилизованата, не задоволява напълно и изведнаж изискванията на своите поданици, а постепенно, постепенно, и то след като получи доказателство за мъдрото използване на дарените права и блага. Вам правителството ви даде един инджи, брилянт. Пазете да не го опетните или да го изгървете в калта и потъпчете...“

Владиците от Смесения съвет отишли и при Къбръзъл паша — все пак и нему трябвало да се благодари... Заварили го обкръжен с гости, които играели табла, сангасе, дама... Къбръзъл приел пратениците прав, с ръце в джебовете си:

— Мурадънъз? Намеренето ви?

— Сизе тешекюр итмейе... Да ви благодарим...

— Ойле ми? Тъй ли? Но ще знаете: не слушайте Русия, както досега, а султана! Да се молите на него, а името на руския цар да изхвърлите от вашите книги!

Между гостите бил и Джевдет паша, помак от Ловеч. — Аз съм историк, — казал старецът тихо, като че приказвал на брадата си. — Българи и турци са кан-кардаш, братя по кръв. Следователно, ако държавата е направила добро на българите, все едно, че го е сторила на турци...

Пратениците преглъщали...

Обадил се и друг от гостите:

— Затова българите се показват верни привърженици на турския девлет...

Къбръзъл паша се уплашил, че гостите му ще бъдат спечелени от българското пратеничество. Той се обърнал гърбом към българите, и като извадил ръце от джебовете си, размахал ги към гостите си, сякаш разпръсква магия:

— Пашалар, пашалар! — извикал той кипнал. — Зад тия черни раса и под тия калимавки се крият пушки и топове! Който остане жив, ще види!...

На българите не е било първица да бъдат хокани от Къбръзъл паша, но те били толкова щастливи от фермана за учредяване на Екзархия, че думите на пашата тоя път не накърнили душевното им състояние. Те дори усиливали радостта им от постигнатия успех въпреки спънките на Къбръзъл паша.

Като добър турчин Къбръзъл паша е бил прав да не се радва на българското възземање: защото победата с фермана не бе победа на отделна група, на отделни личности, не бе някаква временна сделка. Това бе победа на българската демокрация — на българския народ в неговите недра, низини. Народът именно бе издигнал няколкото свои водачи и борци, които, опрени на народа, имаха силата да движат българския въпрос пред турците. Победата бе народна.

Хр. Д. Бръзцов

ДУХОВНА АКАДЕМИЯ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ — СОФИЯ

ОБЯВЛЕНИЕ

Ректоратът на Духовната академия „Св. Климент Охридски“ известява на интересуващите се, че от началото на 1960/61 уч. год. се откриват четири нови аспирантури при катедрите по: Църковно право, Нравствено богословие, Священо Писание на Нови Завет и Християнска апологетика.

Заявления за приемане в аспирантура се подават до Св. Синод — до 25. VIII. т. г. Към заявлението трябва да се приложат следните документи:

а) кръщелно свидетелство,

б) диплома за завършено висше православно богословско образование (кандидатът трябва да е завършил с отличие),

в) препоръка от епархийския архиерей,

г) характеристика от висшето богословско училище, в което кандидатът е добил богословското си образование или от учреждението, в което е работил или работи към датата на подаване заявлението,

д) медицинско свидетелство,

е) документ за уредена военна служба,
ж) кратка автобиография,
з) печатните си или в машинопис научни трудове, ако има такива.

Кандидатите трябва да са от православно вероизповедание и да не са по-възрастни от 40 години.

Кандидат-аспирантите полагат:

а) писмен изпит на тема из областта на главния предмет в специалността, към която са се определили,

б) устен изпит по всички изпитни предмети при катедрата по избраната специалност,

в) писмен и устен изпит по руски език и по друг чужд език.

Конкурсните изпити ще се проведат в Академията от 20 — 25 септември т. г.

София, 24. II. 1960 г.

ОТ РЕКТОРАТА

ДУХОВНА АКАДЕМИЯ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ — СОФИЯ

О Б Я В Л Е Н И Е

Ректоратът на Духовната академия „Св. Климент Охридски“ в София съобщава, че се открива състезание за доценти по Литургика и по Свещено Писание на Новия Завет със 6-месечен срок от датата на публикуването на обявата в „Църковен вестник“, т. е. 5 септември 1960 г.

Кандидатите трябва да имат висше православно богословско образование и учена степен най-малко „кандидат на богословието“. Те подават молби до Св. Синод, към които прилагат всички необходими документи и научни трудове по съответните дисциплини.

До конкурс за доцент се допускат само лица, които имат печатни научни трудове.

При невъзможност да бъде отпечатана хабилитацията, може да бъде представена, по решение на Св. Синод, и на пишуща машина.

Избраните за доценти ако не са духовни лица, преди назначаването трябва да приемат духовно звание.

София, 24. II. 1960 г.

ОТ РЕКТОРАТА

Църковна и обществена летопис

ЦЪРКОВНИ СЛУЖБИ НА НЕГОВО СВЕТЕЙШЕСТВО
На 14 февруари, Неделя на блудния син, Негово Светейшество Патриарх Кирил отслужи св. Божествена литургия в столичната църква „Св. Троица“, квартал Разсадника, и произнесе слово на тема за блудния син.

На 28 февруари, Сиропусна неделя, отслужи св. Божествена литургия в столичната църква „Св. Георги“ и произнесе слово за истинския смисъл на поста. Храмът бе препълнен от богомолен народ.

След обед съдия ден в 17 часа Светейшият Патриарх взе участие във Вечерята на всеопрощението в столичната катедрала „Св. Неделя“, в която по стар християнски обичай се извърши взаимно опрощение пред Великия пост. Негово Светейшество произнесе слово за прощката и даде благословение на многобройните християни, които изпълваха катедралата.

През първата седмица на св. Четиридесетница, от 29 февруари до 5 март, Негово Светейшество се черкува на утринни и вечерни служби в Драгалевския манастир „Св. Богородица“.

Нов католикос-патриарх на Грузинската православна църква. На мястото на починалия през месец януари т. г. католикос-патриарх на Грузинската православна църква Мелхиседек III, избирателният събор, състоял се в Тбилиси на 21 февруари, е избрал за католикос-патриарх Батумо-Шемокемдския и Чкондидский митрополит Ефрем, който до избора му беше местоблюстител на овдовелия Грузински патриаршески престол.

Негово Преосвещенство Браничкият епископ Максим, главен секретар на Св. Синод, все сърдечно благодари на всички, които са имали любовността да го поздравят за имения му ден (на 3 февруари) и им пожелава от Христа Господа крепко здраве и всяко благополучие в живота.

Негово Преосвещенство Левкийският епископ Партезий, викарий на Софийската митрополия, благодари за любезните поздравления по случай имения му ден (на 20 февруари), като пожелава на всички сетили се за него от Господа всички блага.

Свещеническа конференция. На 4 февруари т. г. свещениците от Левкиградска духовна околия, събрани на редовна конференция, са изслушали доклади: „Борбата за защита на мира в света и дружбата между народите

при днешната международна обстановка“ и „Всеобщо разоръжаване“, изнесени от архиерейския наместник иконом Гавриил Тумангелов. Свещениците приели резолюция, в която заявяват, че в изпълнение на Христовия призив „мир вам“ (Иоан. 20:19), всеотдайно се включват в борбата за защита на мира и добрата воля между народите в света. Безрезервно подкрепят инициативата на именития миротворец Н. С. Хрущов за мир в света и пълно и всеобщо разоръжаване.

Извънредна сесия на Народното събрание. Президиумът на Народното събрание е постановил да се свика Третото Народно събрание на пета извънредна сесия на 7 март 1960 година.

Събрание за мира. На 29 февруари т. г. в София, в концертната зала „България“, по инициатива на Българския комитет за балканско разбирателство се състоя голямо публично събрание, посветено на мира, добросъседско разбирателство и сътрудничество между балканските народи.

Починал дългогодишен църковносслужител. На 22 февруари т. г. в София почина от сърдечен удар **Прокоп Константинов**, юрист, дългогодишен църковен певец в няколко столични църкви, бивш председател на Съюза на църковните служители и бивш председател на профкомитета на църковните служители. Покойният беше известен със своя благ характер, редко трудолюбие и мелодичен глас. Погребението му се извърши на 24 февруари. Опелото отслужи в столичния храм „Св. св. Кирил и Методий“ Преосвещеният Знеполски епископ Йосиф, в съслужение на много свещенослужители. На сборен хор от певци и диригенти под диригентството на Никола Сензов. Надгробно слово произнесе епископ Йосиф. Бог да го прости. Вечна му памет.

Петър Г. Тошев, бивш дългогодишен служител във Видинската митрополия, е починал на 15 февруари. Покойният остави име на честен човек и добросъвестен служител. Бог да го прости. Вечна му памет.

Редактор Йордан п. Илиев